

MISIUNEA PACIFICATOARE A REGIMENTULUI BRĂILEAN 38 INFANTERIE („NEAGOE BASARAB”) ÎN SUDUL BASARABIEI ȘI PENTRU APĂRAREA GURILOR DUNĂRII

Valentin Popa

muzeograf dr., Muzeul Brăilei „Carol I”
(email: valporo@yahoo.com)

Rezumat. În cadrul acestui articol autorul urmărește activitatea regimentului 38 Infanterie „Neogoe Basarab”, înființat în anul 1911 ca „regiment al Dunării de Jos”. După o scurtă trecere în revistă a înființării, misiunilor și reorganizării sale, se analizează cu precădere activitatea sa din Basarabia, de la finele primului Război Mondial, până la revenirea acasă, la Brăila.

Cuvinte cheie: regimentului 38 Infanterie „Neogoe Basarab”, Basarabia, Brăila.

*

Abstract. In this article the author follows the activity of the 38th Infantry Regiment "Neogoe Basarab", established in 1911 as a "regiment of the Lower Danube". After a brief review of its establishment, missions and reorganization, it is mainly analyzed its activity in Bessarabia, from the end of the First World War, until returning home to Brăila.

Key words: the 38th Infantry Regiment "Neogoe Basarab", Bessarabia, Brăila.

Regimentul 38 Infanterie „Neogoe Basarab” a fost destinat de la bun început ca regiment al Dunării de Jos. A fost înființat în anul 1911 din ordinul ministrului de război, Radu Filipescu, fost primar și deputat de Brăila, a participat la războiul balcanic din 1913, în urma căruia România anexează două județe din sudul Dobrogei, Durostorum și Caliacra, ținut cunoscut sub numele de Cadrilater. În august 1913, regimentul se întoarce la Brăila fără unul din batalioane care rămâne la Dobrici (Bazargic), apoi, în octombrie, se va detașa la Balcic (3 companii) și Caverna (1 companie). Acest batalion revine la Brăila în aprilie 1914¹.

După declanșarea Primului Război Mondial, se înființează, tot la Brăila, Regimentul 78 Infanterie și se efectuează concentrări de instrucție cu rezerviștii, în serii de câte 1000. În 1915, se execută marșuri și manevre în județele Brăila, Galați și Tulcea.

După intrarea României în „Războiul cel mare” (august 1916), Regimentul 38 Infanterie este trimis în sudul Dobrogei pentru apărarea acestui ținut amenințat de vecinii bulgari, aliați cu turcii și puterile centrale. Deplasarea se realizează cu ajutorul șlepurilor. O mărturie în acest sens avem și de la scriitorul brăilean D. P.

¹ Horia Tănasă, *Brăila în Războiul Întregirii Naționale*, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, Brăila, 2016, p. 69.

Perpessicius care, în poemul *Pe Styx*, descrie momentul despărțirii soldaților îmbarcați de mamele și iubitele lor². Mulți dintre ei nu se vor mai întoarce. Bătăliile pentru apărarea Dobrogei s-au soldat cu mii de victime. O cauză a dezastrului de la Turtucaia a constituit-o retragerea din dispozitiv a regimentului de cazaci, plasat între regimentele brăilene. Au loc bătălii înverșunate, cu multe pierderi omenești și materiale, ce au impus retragerea în dispozitive de apărare din zona de centru a Dobrogei. În luptele din zona Topraisar (dealul Muratan), Perpessicius a fost grav rănit la mâna dreaptă și, de aceea, evacuat din dispozitiv pentru îngrijiri medicale. Superiori din punct de vedere tehnic, inamicii, susținuți masiv de trupe germane dotate cu artilerie grea, avioane și hidroavioane, silesc regimentele brăilene de infanterie (38 și 78) și pe cel de artilerie (Regimentul 3) să se retragă. Dobrogea este cedată, după aproape 2 luni de lupte. Resturile regimentelor brăilene sunt evacuate prin Tulcea, de unde, cu șlepurile, ajung la Brăila pentru refacere.

Se decide fuzionarea fostelor regimente brăilene 38 și 78 într-un regiment mixt (38-78), compus mai mult din răniți.

La jumătatea lunii noiembrie, regimentul 38-78 infanterie, cu un efectiv de 2200 ostași, majoritatea foști răniți, primește misiunea de a lupta pentru apărarea capitalei pe frontul Argeș, Neajlov. Datorită atitudinii necombative a armatei ruse, dar și a faptului că trupele germane au intrat în posesia ordinului de luptă al generalului Prezan, bătălia pentru apărarea capitalei este pierdută și se decide retragerea spre Moldova, pentru refacere.

Din decembrie 1916, până în iunie 1917, unitățile brăilene intră într-un amplu proces de reorganizare și reconstituire. Sosesc recruții contingentelor 1917 și 1918 și premilitarii contingentelor 1919 și 1920.

Ajungând la un efectiv de 3000 ostași, Regimentul 38 Infanterie este repartizat pe frontul de la Mărășești, unde se distinge prin acte de eroism, dobândind victoria, în ciuda faptului că unitățile ruse se retrag fără luptă.

Când, după revoluția bolșevică, Rusia încheie pace cu puterile centrale, România este nevoită să accepte armistițiul de la Focșani. Începând cu 22 noiembrie 1917, acțiunile ofensive ale armatei române se suspendă.

În contextul revoluției bolșevice din Rusia, s-a afirmat principiul autodeterminării popoarelor din fostul Imperiu Țarist. „Declararea Ucrainei stat autonom (7/20 noiembrie 1917) a generat izolarea Basarabiei, ceea ce a facilitat drumul ei spre autonomie deplină”³. Sfatul Țării (cu rol de parlament) din provincia situată între Prut și Nistru și-a deschis lucrările prin adunarea din 21 noiembrie/4 decembrie. Cea mai importantă hotărâre a acestui for a fost proclamarea

² Perpessicius, *Scut și targă*, ediție îngrijită de Zamfir Bălan, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, pp. 23- 24.

³ Petre Otu, *România în Primul Război Mondial: Marea Unire 1918*, Editura Litera, București 1917, p. 38.

Basarabiei ca Republică Democratică Moldovenească (2/15 decembrie 1917)⁴, ca parte a republicii federative rusești. „La 3/16 decembrie 1917, decizia a fost adusă la cunoștința guvernului de la Petrograd, a radei ucrainiene, a Ocârmuirii cazacilor, a Republicii de Ural și Republicii Musulmane”.

După încheierea armistițiilor de la Focșani (26 noiembrie/9 decembrie), în urma căruia s-au întrerupt ostilitățile între armata română și cea germană, și de la de la Brest-Litovsk (3 martie 1918), prin care s-a decis pacea separată între Rusia și Puterile Centrale, s-a produs „un adevărat exod al trupelor rusești de pe frontul român: „Bande de soldați ruși bolșevizate, ce se retrăgeau în neorânduială de pe front, au produs multe jafuri și atrocități în spațiul moldovenesc de la est de Prut.

Problema unei intervenții militare în Basarabia s-a pus de către autoritățile politice și militare românești încă de la începutul anului 1918. Intervenția se arăta necesară din rațiuni de ordin militar. Dacă ordinea politică din Basarabia ar fi devenit ostilă intereselor României, ar fi însemnat ca această țară să ajungă să fie amenințată din două părți: și din vest – de armatele puterilor centrale – și din est. S-a decis să se retragă de pe front două divizii: 11 și 13. Intervenția era dorită și de autoritățile de la Chișinău care erau pe punctul de a nu mai face față agresiunii hoardelor bolșevice, dar și presiunilor ultimative ale Ucrainei ce dorea să anexeze teritoriul. La sfârșitul anului 1917 au sosit la Iași trei delegații de la Chișinău cu solicitare de a primi ajutor din partea armatei române. Comandantul trupelor rusești din Moldova, care primise cereri similare, a direcționat aceste solicitări către către autoritățile române, deoarece el nu mai controla trupele. Dar nu toate forțele politice din Basarabia agreau acest proiect al sprijinului militar românesc. În cele din urmă oficialitățile de la Chișinău aprobă intervenția militară și trupele române intră în capitala tânărului stat în seara zilei de 12/26 ianuarie 1918. Ele sunt salutate și tratate ca oaspeți de reprezentanții oficiali ai republicii. Până la data de 20 ianuarie/3 februarie, hoardele bolșevice au fost alungate dincolo de Nistru. În urma intervenției militare, relațiile diplomatice între România și puterea revoluționară de la Petrograd au fost sistate

După evenimentele din Basarabia, din 27 martie 1918 (stil vechi), când teritoriul dintre Prut și Nistru se alipește României, prin hotărârea Sfatului Țării, se decide ca Divizia 10 – din care făcea parte Regimentul 38 Infanterie „Neagoe Basarab” – să se deplaseze în Basarabia. Provincia, care de un veac se afla sub ocupație și administrație rusească, era acum măcinată de anarhie (jafuri și atrocități săvârșite de sute de mii de soldați ruși scăpați de sub control și contaminați de ideologia bolșevică.

La Ordinul Marelui Cartier General din 25 aprilie, Regimentul 38 Infanterie se deplasează către Basarabia pe traseul Mărășești, Tecuci, Galați, Bolgrad. La 11

⁴ *Ibidem*, p. 39.

mai ajunge la Reni, iar o săptămână mai târziu – la 18 mai – la Vâlcov. La 22 mai, având ca țintă apărarea gurilor Deltei, câte o companie de infanterie și o secție de mitraliere se dislocă la Sulina și Sfântu Gheorghe.

Unitățile militare române trebuiau să gestioneze două amenințări: cea venită dinspre agitatorii bolșevici și cea venită dinspre naționaliștii ucrainieni. Aceștia urmăreau să includă Basarabia în granițele nou-proclamatei Republici Sovietice Ucrainiene. „Misiunile principale ale regimentului constau în securizarea frontierei prin supraveghere și control, paza obiectivelor economice și a sediilor principalelor instituții și patrularea permanentă în zonele aglomerate și vulnerabile: gări, piețe, porturi”⁵.

În urma încheierii tratatului de pace de la București (Buftea), la 20 februarie/5 martie 1918, România avea obligația să demobilizeze efectivele militare, inclusiv pe cele din Basarabia. Mulți militari au fost trecuți în rândurile jandarmeriei, cu misiunea de a apăra ordinea în teritoriu basarabean.

Regimentul 38 Infanterie lasă 2 batalioane pe Dunăre, la Chilia Nouă și Vâlcov, mutând comandamentul și un batalion la Cetatea Albă, pentru a apăra linia Nistrului.

Urmare a ordinului de demobilizare, efectivele se reduc la câte 300 de soldați de batalion. Dar, în data de 1/14 iulie 1918, se introduce, prin decret regal, „starea de asediu”, pentru a face față gravelor dezordini.

Regimentul demobilizat mai avea în vara anului 1918 doar 57 de ofițeri și 600 de soldați și subofițeri. În toamnă, se decretează o nouă mobilizare, odată cu ofensiva Aliaților asupra Puterilor Centrale. Generalul Berthelot fusese însărcinat de guvernul francez, în noaptea de 8 spre 9 octombrie, să conducă o nouă armată a Dunării „care să ocupe Bulgaria și să îndemne guvernul român să intre din nou în război”⁶. Această nouă armată a aliaților avea misiunea de a proteja flancul drept al Armatei Aliate a Orientului împotriva trupelor germane și austro-ungare din Ucraina, iar, ulterior, de a acționa în sudul Rusiei împotriva forțelor bolșevice. România a reintrat în război, alături de puterile aliate pe 27 octombrie 1918 stil vechi, când guvernul român a adresat trupelor de ocupație din România un ultimatum de a părăsi țara în 24 de ore. A doua zi, s-a decretat mobilizarea armatei române. În aceeași zi trupele Armatei de Dunăre conduse de Berthelot au trecut Dunărea și au înaintat pe teritoriul Munteniei. În acest context, Regimentul 38 Infanterie primește misiunea să apere frontiera Nistrului între Palanca și Marea Neagră, dezarmând toate trupele străine care vor încerca să treacă pe teritoriul românesc. E vorba de trupe germane, bulgare și austro-ungare aflate în Ucraina și Crimeea.

⁵ Horia Tănasă, *op. cit.*, p. 97.

⁶ Petre Otu, *op. cit.*, p. 92.

Ostașii brăileni intervin frecvent contra forțelor bolșevice, dar și în sprijinul militarilor francezi din armata condusă de Berthelot, care operau în Ucraina. Resping tentativele bandelor de bolșevici de a debarca pe malul românesc al Nistrului. Intensificarea provocărilor pe linia Nistrului a impus transferarea de subunități brăilene de la Dunăre pe linia acestui râu de la granița cu Ucrainei. La 25 aprilie 1919 se produce un puternic atac bolșevic, respins în cele din urmă, cu destule pierderi materiale și umane, de militarii români, sprijiniți de forțele franceze din Ucraina și de unități grecești, din aceeași armată aliată a Dunării.

Treptat, misiunile de siguranță sunt preluate de unitățile de jandarmi și de grăniceri, pregătite între timp pentru a face față unor astfel de misiuni.

Înlocuit la Nistru de către Regimentul 9 Infanterie, regimentul brăilean primește o nouă misiune: siguranța Dobrogei. Regimentul este transportat pe calea ferată până la Reni, apoi cu șlepurile, pe Dunăre, până la Cernavodă, unde debarcă, spre a se deplasa pe calea ferată spre punctele din Dobrogea ce trebuiau apărate.

După semnarea păcii cu Bulgaria, la începutul lunii decembrie 1919, Regimentul 38 Infanterie, revine acasă, în garnizoana Brăilei, după 3 ani și jumătate de dramatice misiuni de luptă.

